

พิธีกรรมและความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุหนองสามหมื่น ตำบลบ้านแก่ง
อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

**Rituals and Beliefs Surrounding the Traditional Ablution of the Nhong
Sammuen Relics, Nhong Sammuen, Bankaeng Sub-District,
Phu Khieo District, Chaiyaphum Province.**

เรวัตน์ พิรันนัต (Revat Peeranan) * สมเกียรติ วัฒนางษากุล (Somkiat Wattanaphongsakul) **

ปิ่นฉัตร หมอยาดี (Pannachat Moryadee) ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ภูมิหลังของประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุหนองสามหมื่น ตำบลบ้านแก่ง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ และ (2) พิธีกรรมและความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุหนองสามหมื่น

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือวิจัยในการเก็บข้อมูลโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน แบ่งเป็น ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบพิธีกรรม ชาวบ้านผู้เข้าร่วมพิธีกรรม และ ผู้รู้

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า (1) ในอดีตชาวบ้านเรียกประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุหนองสามหมื่นว่าเอาบุญธาตุ หรือบุญสงฆ์ธาตุ คือการเอาน้ำอบน้ำหอม หรือน้ำขมิ้นสรงรอบองค์พระธาตุ 3 รอบ ประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุ กำหนดจัดขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 เป็นวันประกอบประเพณีพิธีกรรม จนถึงสวดพระปริตรวันแรม 14 ค่ำ เดือน 5 เป็นประเพณีที่ชาวตำบลบ้านแก่งทำสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน (2) พิธีกรรมและความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุหนองสามหมื่น ได้แก่ พิธีเช่นสรง พิธีก่อพระเจดีย์ทราย พิธีสงฆ์น้ำพระธาตุ พิธีสมโภช พิธีบนบานและแก้บน และพิธีขอขมาองค์พระธาตุ ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุหนองสามหมื่น ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับระยะเวลาในการประกอบประเพณีพิธีกรรม ความเชื่อเกี่ยวกับสถานที่ใช้ประกอบประเพณีพิธีกรรม ความเชื่อเกี่ยวกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในการประกอบประเพณีพิธีกรรม และความเชื่อเกี่ยวกับวัตถุสิ่งของที่ใช้ในการประกอบประเพณีพิธีกรรม

คำสำคัญ : พิธีกรรม ความเชื่อ ประเพณี สงฆ์น้ำพระธาตุหนองสามหมื่น

* นักศึกษาหลักสูตร ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช repun_jo@hotmail.co.th

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช watsomkiat@gmail.com

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช pannachat@yahoo.coom

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

Abstract

This research has two purposes: (1) to study the background of the traditional ablution ceremony of the Nhong Samuen Relics, Bankaeng Sub-district, Phu Khieo District, Chaiyaphum Province, and (2) to study the rituals and beliefs involved in the ablution ceremony.

This qualitative research employs unstructured interviews as well as non-participant observation as a means of data collection. Data was collected from forty people, separated into four groups, viz., 1) community leaders, 2) ceremonial leaders, 3) village participants, and 4) knowledgeable persons.

This research found that (1) in the past, villagers spoke of the ablution of the Nhong Samuen Relics as “Ou boon thad”, or “boon song thad”, whereby a devotee would bathe the relics with fragrant liquids, perfumes, or even a tumeric solution. This action is done in a circular motion, three times. The ablution ceremony begins on the fifteenth day of the waxing moon, in the fifth lunar month, and ends on the fourteenth day of the waning moon, in the fifth lunar month. This traditional observance has been passed down by Bankaeng villagers for ages. And (2) the rites and beliefs surrounding in the ceremonial ablution of the Nhong Samuen relics involve: the propitiation ceremony, the sand chedi construction ceremony, the relic ablution ceremony, the solemn vow and vow-fulfillment ceremony, and the asking forgiveness from the relics ceremony. The beliefs behind the ablutions of the Nhong Samuen relics are: the belief regarding the length of time of the ceremonies, the belief regarding the place where the ceremonies occur, the belief regarding ceremonial participants, and the belief regarding the instruments used in the ceremonies.

Keywords: ritual, belief, tradition, ablution, Buddhist relic, Nhong Sammuen